

Lp. Anneliis Arm

24. märts 2020

Täname, et pöördusite ESTA poole.

Ennetustöö sotsiaaltöös on läbivaks teemaks kõikidel tasanditel ja erinevate sihtrühmadega. Mis on ka näha sotsiaaltöötaja kutse erineva taseme kutsestandardit lugedes sisuliselt iga pädevuse puhul. Töökeskkonnas on kompetents piiritletud tööülesannetega, kuid ka siin on ennetustöö läbiv tegevus. Pidev riskirühmade toimetuleku hindamine, teenusevajaduste kasvamine/vähenedmine, uute tendentside hindamine aga ka arengukavade koostamised, programmides ja projektides osalemised on ennetava iseloomuga. Eritaseme sotsiaaltöötajatel on vastutus ennetustöö toimumise osas erinev. Seega ei suuda me küsimustele vastates katta kogu sotsiaalvaldkonna väga eripalgelist tööd.

1. Mis on ennetustöö tähendus kutsestandardis? Kas see on seotud proaktiivsusega st selgitatakse välja riskirühmad, pakutakse teenuseid/toetusi neile, kes ei ole veel KOVi poole pöördunud, kuid kuuluvad riskirühma või pigem ennetustöö selle mõttes, et ei süveneks KOV poole pöördunud abivajaja probleemid ja ei tekiks uued, millele tuginedes on see üheks põhiülesandeks pandud?

Ennetustöö kutsestandardis tähendab pidevat oma töövaldkonna/ülesannete analüüsimist ja koostööd võrgustikes. Põhimõtteliselt ei saa välistada ei riskirühmade väljaselgitamist ega ka probleemide süvenemise ennetamist. Sotsiaaltöötaja on oma kogukonna abivajaduse ekspert. Tõendades oma kompetentse analüüsivad taotlejad, kuidas nemad oma KOV-is korraldavad ennetustööd, milliseid sotsiaalprogramme on neil abivajajatele pakkuda ning milline seos on neil isiklikult valdkonna arengu toetamisel.

Hindamisstandard ütleb ennetuse punkti kohta selgituseks järgmist: kutse taotleja määratleb võimalikud probleemid ja ennetustöö sihtgrupid, toetudes hindamise ja uurimistöö tulemustele; osaleb koostöös oma võrgustiku ja vabatahtlikega erineva tasandi ennetustöös.

2. Mis kaalutlustel on see sotsiaaltöötaja ühe põhiülesandena nimetatud – kas tuleneb see ennetustöö tähtsusest vms?

Ennetus on sotsiaaltöötaja põhiülesanne seetõttu, et sotsiaalsüsteem ja koostööpartnerid (nt politsei, tervishoid, haridussüsteem jm) ei peaks tegelema pidevalt tagajärgedega, tekkinud kahjudega. Tulemuslik ennetustöö peaks vähendama sotsiaaltöötaja töökoormust vahetult kliendiga aga ka vähendab kutse-eetiliste küsitavuste tekkimist. St keeruliste juhtumite korral koostööpartnerite kaasamine on ühtlasi ennetav abinõu võimalikule tööalasele eksimusele. ESTA eetikakomitee kogemus kinnitab eelpool öeldut ja on oma seisukohatades väljendanud supervisiooni jm nõustamiste tähtsust sotsiaaltöötajate tööpinge maandamisel. Viimastel aastatel on supervisioon saanud kättesaadavamaks, kuid kindlasti mitte piisavalt.

Ennetustöö on vajalik ka selleks, et muuta ühiskondlikke hoiakuid ja arusaamu sotsiaaltööst ja klientidest, erivajadustega inimestest. Ennetustööga tegeletakse tõepoolest seni vähe, kuna see ei ole järjepidev ja jätkusuutlik. Sotsiaaltöötajad, lastekaitsetöötajad vahetuvad tihti. Iga OV tegeleb

omaette, nii nagu oskab ja omab töötajaid. Riigilt võiks olla täpsemad juhised ja tugi (ehk SKA KOV nõustamisüksus hakkab seda nüüd pakkuma). Programmid (Imelised aastad, Gordoni perekool jne) mida vanematele pakutakse on tõepoolest head, aga võimalus leida väikeses piirkonnas motiveeritud lapsevanemaid programmis nõutud hulgas korraga, on väga keeruline. Samuti peaks olema tagatud peale programmi läbimist nendele peredele pikemalt tugiisikud.

3. Kas ja mil määral erineb ennetustöö sisu erinevate sihtgruppide vahel nt lapsed, eakad vms? Rohkem või vähem kasvatusliku rolli aktuaalsusest. Näiteks: laste/perede puhul vanemate mõjutamine; eakate puhul tähendab see rohkem tema elustiili ja eluvalikute aktsepteerimist teenuse osutamisel. Erivajadusega inimeste puhul pigem ühiskonna mõjutamine: nende toomine võrdväärse kodanikuna töömaailma, õigus abile iseseisva elu korraldamisel jms

3. Milline on Teile teadaolevalt ennetustöö praktika nt eakate hoolekandes – kas tehakse ennetustööd (kas on aega kui ka inimesi selleks?), kas ja mida võiks teisiti teha?

Kahjuks praegu, kus viirus on jõudnud hooldekodudesse ei olnud meil võimalust konsulteerida otseselt mõne üldhooldekodu juhiga. Vastuses lähtume ESTA juhatuse liikmete koostöökogemusest eakate hoolekandes.

Asutustel ja organisatsioonidel peavad olema kriisiplaanid ja vastutavad isikud. Juhul kui töötajad on erialase väljaõppega (nt esmatasandi töötajad: hooldustöötajad, tegevusjuhendajad, lapsehoidjad), siis on neil ka läbitud teemad „Käitumine nakkusohtlikus olukorras“ (nii väljast tuleva nakkuse kui ka klientide vahelise nakkusohu tõkestamine) jm igapäevases töös kui ka kriisiolukordade puhul, mis eeldavad töötajate kiiret tegutsemist.

Oma panuse on andnud Päästeamet oma praktiliste koolitustega (tuleoht) asutustes. Ennetustööna on töötajatele kohustuslik ka esmaabi alane koolitus. Ehk et midagi on kindlasti tehtud. Edasi oleneb nüüd asutusest – kuivõrd tõsiselt on ohte võetud ja töötajatele igapäevane roll selge.

Kui palju tehakse ennetustööd ja kas selleks on vajalik ressursid olemas – kahjuks siin peame ütleva, et kindlasti ei ole. Asutused saavad tööle võtta miinimumist lähtuva arvu töötajaid (sageli veel vähem). Ennetustööd ei võeta ilmselt ka nii tõsiselt, sest igapäevatöö on vaja ära teha siin ja praegu olemasoleva tööjõuga.

Ettepanekud:

1. Ruumiresurss hooldekodudes: kaardistada ära, kuivõrd on asutustes olemas võimalus inimesi eraldada nakkuse korral
2. Ruumipuuduse korral luua ruumide ristkasutuse võimalus kogukonnas a la nagu praegu kasutatakse hotellide võimalusi
3. Nõue hooldekodudele: luua register asendustöötajate/vabatahtlike osas (sh oluline on ka inimese usaldusvääruse tagamine). Asendustöötajate olemasolu korral on võimalik ka põhitöötajad kaasata kriisiõppusele. Soomes paljudel asutustel selline süsteem eksisteerib.
4. Hügieeninõuete rõhutamine nii töötajate väljaõppes (kõikidel tasemetel) kui asutuses sh lasteasutused, eri- ja üldhoolekande asutused. Kontroll on üks kriisiõppuse osa.
5. Kriisiõppused on asutuse töö kvaliteedi ja usaldusvääruse oluline osa.
6. Töötaja käitumise visuaalse infomaterjali tootmine asutustele.

ESTA juhatuse liige Kairit Lindmäe Saaremaa valla eakate valdkonna ennetustööst:

Väga head ennetustöö võimaluse eakatele oli 2018 -2019 aastal kui Saaremaal oli pilootprojekt „Hoolduse koordinaatsiooni mudeli piloteerimine“. Selle käigus tegi projektijuht teavitust ja

selgitustööd erinevate koostööpartnerite hulgas ja löi head sidemed sotsiaalsüsteemiga. Projekti lõppedes andis projektijuht selle üle valla sotsiaaltöötajatele.

Ennetustöö on väga ajamahukas ja vajab suhtlemisoskusi, millega saada kliendilt infot tema TEGELIKU olukorra kohta. On kliente, kes teevad olukorra negatiivsemaks ja on kliente, kes teevad olukorra oluliselt positiivsemaks. Abivajajaid sotsiaaltöötaja ise kaardistamas nõ ukselt uksele, ei käi. Reageeritakse saabuvale infole. Maapiirkonnas on olukord veidi kergem, kuna väikses kogukonnas teatakse oma inimesi ja kogukond-naaber on see, kes vajadusel teatab. Samas on ka oht, et kui sotsiaaltöötajat ei usaldata, jääb tegelik olukord välja selgitamata. Saarema vallas võib ennetustööks lugeda ka eakate õnnitlemist kodus, kus sotsiaaltöötaja saab piduliku sündmuse valguses ka eaka muu käekäigu üle huvi tunda.

Linnas on eakate märkamine ja aktiveerimine keerulisem, naabritest ei kiputa teatama ja ei teatagi kuidas naaber tegelikult elab. Aktiivsed eakad leiavad omale tegevust päevakeskustes, väärivate ülikoolis jms. Mureks on kodus olevad, passiivsed eakad, kes ei oska ega julge abi paluda. Meie vald teeb aktiivselt teavitust valla ajalehes. Minu kogemus on see, et eakaid aktiveerib personaalne pöördumine, temaga rääkimine, selgitamine, veenmine. See aga nõuab suurt väga suurt aja ja inimressurssi.

Meie vallas on koostöö haigla sotsiaaltöötajaga, kes annab teada haiglas olevast eakast, kes võib vajada mingi aja pärast hooldust või muud abi ja siis tegeleb sotsiaaltöötaja edasi abi saamise võimalustega. Valla sotsiaaltööspetsialist hindab eaka abivajaduse ja selgitab temale abi saamise võimalusi ning korraldab abi määramise.

Meie valla ühe piirkonna sotsiaaltöötaja on dementsusega inimeste lähedaste tugigrupi eestvedaja ja teeb aeg-ajalt selleteemalisi kohtumisi.

Ennetustöö on ka eakate ühised kogunemised (jõulupidu, jaanipäev jms), huvialaringid. Neid on enam maapiirkondades ja populaarsemad naiste hulgas. Kuresaares on loodud ja tegutseb 4. aastat Saaremaa Seniormeeste Kulbi. Kirikute juures toimib oma liikmete toetus, käiakse abistamas ja vestlemas.

Saaremaal hakkasime looma hooldekodude ühtset järjekorda aga see on hetke pausil. See oli tingitud olukorrast, et eakas on järjekorras kõigis 5 hooldekodus ja see tekitab mulje, et hooldekodu järjekorrad on pikad. Tegelikult olukorrast puudus ülevaade. Ühtne nimekiri annab ka hea võimaluse hinnata eaka vajadusi, kas ta vajab hooldekodu või saab eakas hakkama ka teiste hooldusvõimalustega kodus.

Ressursid:

- Perearstid (eriarstid) võiks olla aktiivsemad andmaks märku eakatest või probleemsetest peredest.
- Korterühistutele info jagamine, kuidas märgata ja mida nad saavad teha kui majas elab eakas.
- Teavitustöö kogukonnas, et naaber ja lähedane julgelt pöördusid KOVi ja teataks eakast, kelle pärast on neil mure. Hetkel on juhuseid kus väga palju püütakse viimse piirini aidata ise, abi küsimata, kuigi selleks on võimalused olemas. Eeldatakse, et vallast abi ei saada.

-
- Eakate ühenduste toetamine sellisel juhul, kui nad kaasavad ja aktiveerivad ka teisi eakaid, kes ei olene hetkel ende liikmed. Minu kogemus on see, et eakate ühendused küsivad toetusi ja saavad toetust aga kulutavad seda vaid kitsas ringis oma huvidega tegelemiseks.
 - Eakate nõ seltsiliste võrk, kes käivad koduste eakate juures nendega vestlemas, aega sisustamas. Kaasata saab koolinoori, Kodutütteid, Noorkotkaid jms.

PS. Hetkel toimuv kriisiolukord on näidanud, et ennetustööga on meil veel teha väga palju ja me ei pea õigustama seda olukorda vaid tunnistama, et ennetustöö on puudulik ja meil on seda vaja parandada. Teeme seda ja õpime.

Lugupidamisega

Sirlis Sõmer-Kull
ESTA juhatuse esimees